

JP KOSKINEN

RISTIN
JA
RAUDAN
TIE

RISTIRETKI I

LIKE

JP Koskiselta on aiemmin ilmestynyt seuraavat romaanit
Like Kustannuksen julkaisemana:

Haukansilmä (2021)

Hukkuva maa (2020)

Tulisiipi (2019)

Helppoa rahaa (2018)

Kannibaalien keittokirja (2017)

© JP Koskinen & Like Kustannus /
Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

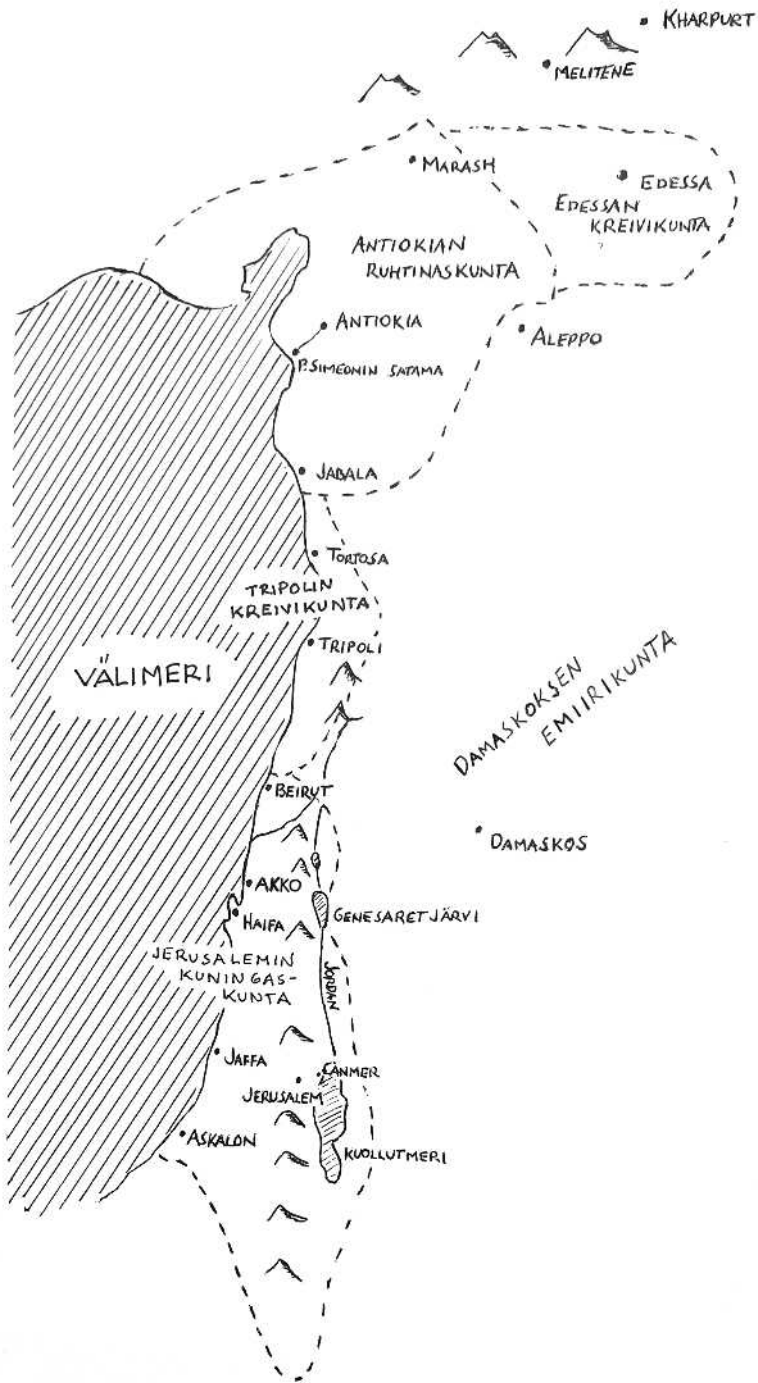
ISBN 978-951-1-42153-5

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Deus le volt!
Clermont 27.11.1095

Jumala tahtoo sitä!
Väkijoukon vastaus Urbanus II vetoomukseen
vapauttaa Jerusalem vääräuskoisten käsistä.

PROLOGI

Kurainen tie kiemurteli metsän uumeniin. Tuskin olisimme Munron kanssa ratsastaneet kaksin synkkien saarnien siimekseen, mutta nyt tiellä soljui tasainen ihmisvirta. Moni kulki jalan ratsumiehien ja härkävankkurien seassa.

– Näyttää tosiaan siltä, että sinuun iskenyt hulluus vaivaa muitakin. Kaikki vaeltavat samaan suuntaan kuin lammaislauma, Munro sanoi.

– Tämän lammaislauman paimen on itse Jumala, joten olemme menossa oikeaan suuntaan, sanoin.

– Ehkä. Tosin olen nähnyt, kuinka taistelukentän mätänevät raadot vetävät puoleensa kärpäsiä niin, että taivas on niitä mustanaan. Sitä suuremmalla syyllä luulen, että veljesi Malcom on tällä samalla tiellä.

Jätin isäntäni pilkalliset sanat omaan arvoonsa. Katselin vaeltajien innosta loistavia kasvoja ja toivonkipinä lämmitti rintaani. Minä hetkenä tahansa saattaisimme löytää Malcolmin ja pitkä etsintä olisi päätöksessä. Olin vannonut valloittavani Jerusalemin, ja sen aioin tehdä veljeni rinnalla. Huhut kertoivat, etteivät vääräuskoiset osanneet taistella ja kun Jumala oli puolellamme, Jerusalem olisi meidän.

Ratsuni tasainen askellus sai silmäluomeni muuttumaan rasakaiksi. En nukkunut, mutten ollut aivan hereillääkään. Nälkä ja väsymys katosivat, olin yhtäkkiä kotimaani kamaralla. Veljeni

Malcolm oli taitellut pajunvitsoista itselleen kruunun ja kopautti minua harjoitusmiekkansa lappeella kipeästi olkapäähän.

– Rakas veljeni Mikael. Täten lyön sinut ritariksi, jonka tehtävä on taistella kaikkea hauskanpitoa vastaan. Olet kunnostautunut sillä saralla jo niin pitkään, että ansiosi on huomioitu.

– Sinä taas et ole muuta tehnytään kuin pitänyt hauskaa. Kaikki kuiskuttelevat, että vallanahne setämme Donald Bane aikoo viedä kruunun isämme päästä, eikä se minusta ole mikään riemun aihe.

Malcolm naurahti ja painoi miekkansa huotraan.

– Muistatko, kuinka heitin sinut järveen ja olit hukkaa? Sen sijaan opit uimaan! Vain vaikeuksien kautta voi nousta voittoon.

– Olisin hukkunut, jos kirkkaasti loistava enkeli ei olisi ohjannut minua pintaan. Jumala pelasti minut, ei kukaan muu.

– Sinä ja sinun omituiset näkysi. Rakas veljeni, olen kutonut verkkoja ahkerasti kuin ristilukki. Tanssiaiset kreivin luona, pidot herttuan hovissa. Yritän parhaani mukaan kääntää Ylämaan aate-
liset Donald Banea vastaan ja kun aika on kypsä, annamme se-
dälle pienen opetuksen.

– Opettajani Albert sanoo, ettei vallanhimosta koidu mitään hyvää.

– Juuri hetki sitten moitit minua piittaamattomuudesta ja nyt syytät minua vallanhimosta, kun yritän auttaa isäämme. Mutta kun nyt mainitsit Albertin, onko sen homekorvan puheissa mitään perää? Onko Kastiliassa sota vääräuskoisia vastaan?

Kerroin kaiken sen, mitä Albert oli kertonut minulle oppi-
tuntien aikana. Mitä enemmän kuvailin muslimien Toledossa aiheuttamaa surua ja murhetta, sen synkemmäksi Malcolm kävi.

– Eikö meidän pitäisi liittyä taisteluun muslimeita vastaan? Isämme osaa kyllä pitää puolensa, mutta kuka suojelee onnettomia naisia ja lapsia?

Se oli tietysti totta ja kun ajattelin avuttomien kärsimyksiä, silmäni kostuivat ja kurkkuuni nousi karhea pala. Veljenikin niiskutti ja puristi olkapäätäni, sillä hänen sydämensä oli kultaa.

– Lupaan ja vannon, etten paina Skotlannin kuninkaan kruunua päähäni ennen kuin Kastilian naiset ja lapset ovat turvassa ja muslimit on ajettu pois. Kristuksen nimeen, veljeni Mikael, sen minä vannon!

Vannoimme yhdessä puolustavamme heikkoja ja sorrettuja siten kuin Kristus oli meitä velvoittanut. Kunhan vain tulisi sopiva hetki, lähtisimme matkalle vaivoja kaihtamatta. Ylevä lupaus melkein salpasi hengitykseni. Katselin kaihoisesti kukkulalta avautuvaa näkymää, louhikkoista merenpoukamaa idässä ja alavaa niittyä lännessä. Kappelin valkeaksi kalkittu torni seisoi uhmakkaasi mereen putoavan jyrkänteen laella. Kaupungin muurit erottuivat kukkuloiden takana udun keskeltä tummana varjona. Hevosemme hamusivat riimut roikkuen ruohoa, jota tuuli taivutteli hellin käsin. Luoja yksin tiesi, minkälainen maailma oli muualla ja ajatus painoi kiven lailla sydäntäni. Lopulta Malcolm nipisti minua käsivarresta ja pyyhki kyyneleet poskiltani.

– Lopeta vetistely! Tämä on iloinen hetki ja koko kristikunta vielä jonakin päivänä kiittää meitä.

Malcolm oli sentään viidentoista, joten uskoin häntä ja onnistuinkin tukahduttamaan niiskutukseni. Isoveljeni nosti miekkansa kohti taivasta ja julisti:

– Jumala tahtoo sitä!

Havahduin siihen, että Munro ravisteli minua olkapäästä.

– Nukutko sinä?

Puistelin päätäni ja Munro irrotti otteensa. Olkaani ommeltu risti oli hiukan rypistynyt, mutta se oikeni, kun pyyhkäisin sitä kädelläni.

I OSA

1. LUKU

Saavuimme Amalfiin illan hämärtyessä. Hevosemme olivat matkasta uupuneita ja ne ontuivat aristaessaan kintereidensä hiertymiä. Munro tuuppi edessämme kulkevia jalkamiehiä välittämättä heidän kirouksistaan. Kulkijat osoittelivat olkaansa ommeltuja ristejä mutta väistyivät sivuun Munron synkän katseen alta. Olimme olleet pakomatalla kaksikymmentä päivää pitämättä juurikaan taukoja.

Oli kulunut vuosi siitä, kun talvimyrsky oli murjonut Portsmouthista lähteneen huonokuntoisen laivamme vasten Normandian rantakallioita niin rajusti, että se katkesi kahtia ja upposi meren aaltoihin. Olimme Munron kanssa selvinneet haaksirikosta ja vaeltaneet Normandian ja Anjoun halki aina Toulouseen saakka, missä otimme ristin, mutta Jumalan oikkujen tähden jouduimme pakenemaan kaupungista. Lähdimme pyhiinvaeltajien mukana kohti Jerusalemiä, koska Jumala oli puhunut minulle.

Olimme taivaltaneet hiljalleen kasvavan väkijoukon kanssa pölyisillä teillä kohti itää. Laihat hevoset kiskoivat kitiseviä kärryjä, joille perheet olivat koonneet vähän omaisuutensa. Kärryjen perään sidotut lampaat määkivät ja lehmät ammuivat, laidan yli kurkkivat lapset itkivät tai pulisivat keskenään sen mukaan, olivatko he uteliaita vaiko arkoja. Kun kukkuloiden takaa piirtyi esiin jonkin linnan tummat tornit, lapset kyselivät, olimmeko jo Jeru-

salemassa. Kuljimme halki kylien, joihin oli jäänyt vain vanhuksia, näimme kyntämättömiä peltoja ja autioita sepänpajoja. Toisinaan tie luikerteli sankan metsän läpi ja tuulen pelottava humina puuden latvoissa sai monen matkalaisen vetämään niskansa kyyryyn. Välillä tiellä ratsasti asemiehiä, jotka paikallisen paronin käskystä yrittivät pitää yllä jonkinlaista järjestystä. Silloin tällöin ohitsemme kiirehti ritarijoukko, joka oli ommellut nuttuihinsa ristin. Heidän suuret sotaratsunsa, hienot viittansa, kiiltävät rengaspaitansa ja liehuvat viirinsä herättivät vaeltajissa pelonsekaista kunnioitusta.

Kun saavuimme Amalfin kaupungin muurien edustalle, keitto-
nuotiot savusivat ja likaiset telttakankaat hulmusivat laiskasti ilta-
tuulessa. Mangoneliin heittovarret sojottivat kohti taivasta kuin
myrskyn repimän metsikön puut. Polkumyllyä pyörittäneet mie-
het istuivat naamat punaisina maassa pelaamassa noppaa. Juopu-
neita jalkamiehiä kulki kovaäänisinä ryhminä kalmanhajuisella
kentällä ja jostakin kuului naisen naurua. Kaupungin muureilla
liput liehuivat uhmakkaina ja silloin tällöin sieltä ammuttiin su-
riseva nuoli kohti kentällä meluavia miehiä.

Kaupunkia piirittivät Bohemond ja Roger Borsa, Robert Guis-
cardin pojat. Matkatessamme olin saanut kuulla kyllästymiseen
asti tarinoita Bohemondin uroteoista. Eräs Apuliasta lähtöisin
oleva munkki oli ilta toisensa jälkeen kertonut siitä, kuinka Bohe-
mond isänsä kanssa oli miltei kukistanut suuren basileuksen,
Romanian valtakunnan keisari Aleksioksen. Hän oli tehnyt meille
selväksi, ettei Bohemondin kaltaista ritaria ollut kuunaan elänyt
eikä tulisi syntymään hänen jälkeensä. Kun olimme saapu-
neet päivän matkan päähän Amalfin kaupungista ja saaneet kuulla,
ettei Bohemond joukkoineen ollut vielä saanut mitätöntä kapinaa
kukistetuksi, tuo munkki katosi vaeltajien joukosta vähin äänin.

Minua ei kiinnostanut Bohemondin suuret aiheet tai hänen
maineensa. Olin kyllästynyt jatkuvaan ratsastukseen ja olisin

ollut valmis maksamaan viimeiset rahani siitä, että saisin nukkua yhden yön kunnan majatalossa. Olisin halunnut juoda kannullisen viiniä niin, että mieltäni painava synkkä pilvi olisi hetkeksi hälvennyt. Kaiken tämän teki tyhjäksi Bohemond, mies josta olin kuullut tarinoita kyllästymiseen saakka.

Munro etsi itsepäiseen tapaansa leirin komeimman teltan ja laskeutui ratsailta välittämättä ympärillä hälisevistä miehistä. Hän pyyhkäisi suurimmat pölyt pois tuuheasta parrastaan ja viittasi minua laskeutumaan ratsuni selästä.

– Tule mukaani. Ehkäpä kerrankin suuresta viisaudestasi on jotakin hyötyä, hän sanoi.

Teltan oviaukolla sotilas esti meiltä sisäänpääsyn. Saatoin nähdä hänen ilmeestään, ettei hän suinkaan aikonut toivottaa meitä tervetulleiksi.

– Mistä olette tulossa ja mihin luulette olevanne menossa?

En tiedä ymmärsikö Munro hänen puheestaan mitään, sillä hän ei kovapäisydessään onnistunut oppimaan yhtäkään vieraskielistä sanaa ilman loputonta tolkutusta. Hän tyytyi vilkaisemaan minua ja jottei olisi jäänyt epäselväksi, kenen piti toimia puhe-miehenä, hän osoitti minua sormellaan kuin olisi valinnut sikaa markkinoilla.

– En tiedä, kuka johtaa tätä ryysyläisten leiriä mutta luulenpa, että hän asuu juuri tässä teltassa. Koska hänen vetkutteleva lammaslaumansa ei ole kyennyt kukistamaan tätä kaupunkia vaan on saanut sen sulkeutumaan kuoreensa kuin simpukan, on hän velvollinen järjestämään meille arvomme mukaisen majoituksen, sanoin.

Miehen yrmeille kasvoille levisi aurinkoinen hymy.

– Kerrankin joku uskaltaa sanoa totuuden ääneen. Olen Tancred, ja vetkutteleva enoni Bohemond on syyllinen tähän alennustilaan, joka levittäytyy ympärillämme. Jumalakin kääntää sel-

känsä miehille, jotka vain juovat ja tappavat kristittyjä veljiään, hän sanoi ja vilkaisi merkitsevästi takanaan hälisevää miesjoukkoa.

– Menkää sisälle, hän kehotti ja raotti teltan lievettä.

Teltan hämärässä istui mies laikukas koira sylissänsä ja tuijotti eteensä tyhjin silmin. Hän oli kookkaampi kuin Munro, joka oli minua lähes puoli päätä pidempi. Kun hän silitti koiraansa, se näytti käden alla pieneltä ja heiveröiseltä. Miehen yllä leijui outo synkkyys, joka sai ihokarvani nousemaan pystyyn.

– Bohemond, olemme sulkeneet matkamiehiltä tien kaupunkiin ja siten estäneet heiltä pääsyn kunnan majataloon. Meidän pitää tarjota näille miehille yösija. Oikeastaan meidän pitäisi tarjota kaikille Amalfiin saapuville yösija ja ruukullinen viiniä, Tancred sanoi.

Bohemond naurahti niin että koira säikähti ja hyppäsi maahan hänen sylistään. – Miksi kukaan haluaisi päästä Amalfiin? hän tuhahti.

Munro hieroi otsaansa ja huokaisi.

– Kerro hänelle, että olemme Jumalan sotureita ja matkalla Konstantinopoliin.

Bohemond nousi seisomaan kuullessaan Munron mainitsevan Konstantinopolin. Unelias ilme katosi hänen kasvoiltaan ja katse terävoityi.

– Konstantinopoliin? Oletteko menossa katsomaan pyhäinjäännöksiä vai kreikkalaisia naisia? hän kysyi ja tarkasteli meitä päästä jalkoihin. – Sinussa voisi palaa Jumalan tuli, hän sanoi minulle, – mutta tämä mies uskoo miekkaansa eikä Jumalaan, hän totesi ja laski kätensä Munron olkapäälle.

– Jumalan armeija kokoontuu Konstantinopolissa. Sieltä käsin valtaamme Syyrian ja vapautamme Jerusalemin uskottomien valasta, sanoin vakaalla äänellä aivan kuin sotaretki olisi ollut vain sinettä vailla valmis.

Bohemond taputti Munron olkapäätä ja vetäytyi taaksepäin.

– Olette hulluja. Mikään frankkien armeija ei kokoonnu Konstantinopolissa, ellei keisari Aleksios anna siihen lupaa. Ja sitä lupaa ei edes Jumalan armeija tule häneltä saamaan.

Hän tarttui kädellään nuttuni olkapäähän ja hypisteli siihen ommeltua punaista ristiä.

– Miksi olet ommellut nuttuusi ristin? Eikö sinun iässäsi miehen suurin halu ole valloittaa naisia?

– Vallananastaja ajoi minut maanpakoon. Rakas veljeni Malcolm on kadonnut pyhiinvaelluksellaan. Meri yritti hukuttaa minut. Frankkien uljain ritari karkotti minut kaupungistaan. Rakauteni käänsi minulle selkensä. Olen kuollut kuin hiekka jalkojemme alla. Sydämeni on musta kuin palanut maa. Miksi en siis palvelisi Jumalaa, kun edes Hän kutsuu minua, sanoin.

Bohemond tuhahti ja käveli Tancredin luokse.

– Puhut niin suuria sanoja, että meinaat haljeta. Olet nuori ja kiivas kuten tämä sisarenpoikani. Nuorena tuntuu, että koko maailma pyörii ympärilläsi. Rakkautesi on suurempaa kuin kenelläkään on koskaan ollut eikä kukaan ole ikinä kokenut sellaista vääryyttä ja murhetta kuin sinä. Juuri sinä kaikista maailman ihmisistä olet kuullut Jumalan äänen. Tappaminen on synty. Kristitty älköön lyökö kristittyä. Mutta kaikkihan me olemme kristittyjä. Kerro, kuinka voi silti olla mahdollista, että Amalfin miehet tapoivat veronkantajani ja syöttivät hänet koirille?

– Jumala rankaisee heitä, sanoin. – He palavat vielä helvetissä tekojensa vuoksi.

– Jumala rankaisee heitä. Mutta sitä ennen he varastavat minulta ja murhaavat miehiäni. Pitäisikö minun pyöritellä peukaloi-tani ja odottaa, että he kuolevat vanhuuteen, jotta Jumala pääsisi rankaisemaan heitä! Bohemond kivahti.

Munro mulkaisi minua epäluuloisesti.

– Huomaan, ettet ole kadottanut kykyäsi suututtaa ihmisiä. Ei riittänyt, että isäsi hankki sinulle opettajan, joka pilasi pääsi luku- ja kirjoitustaidolla. Hän näemmä antoi sinulle lahjaksi myös taidon ärsyttää kunnan ihmisiä jäkätykselläsi.

Katsoin Bohemondia niska kenossa enkä uskaltanut sanoa enää mitään.

– He ovat ottaneet ristin. Kaikki kristityt ritarit ovat ottaneet ristin. Jumala on antanut heille tehtäväksi pelastaa Jerusalemin. Jumalan tahto ajaa miehet, naiset ja lapset kotoaan kohti Jerusalemiä, Tancred sanoi.

Bohemond huokaisi raskaasti ja istui. Laikukas koira luikahti takaisin hänen syliinsä.

– Jos luulet, etten ole nähnyt niitä kymmeniä munkkeja, jotka silmät palaen ovat vierailleet luonasi saarnaamassa tulevasta ja ennustamassa uuden maailman syntyä, olet erehtynyt, hän sanoi ja alkoi silittää koiraansa.

Munro katsoi vuoroin Bohemondia ja vuoroin Tancredia. Hän nykäisi minua hihasta ja kumartui puoleeni.

– Luojan tähden, Mikael, löytyykö täältä majapaikkaa vai ei?

Hänen verestävät silmänsä muistuttivat mieleeni, kuinka väsynyt itsekkin olin. Rengaspaita oli syöpynyt ihoani vasten ja selkääni särki ainaisen ratsastamisen jäljiltä. Suutani alkoi kuivaa, kun katsoin Bohemondia, joka viiniä siemailten silitti koiraansa ajatuksiinsa vaipuneena.

– Tarvitsemme yösijan ratsastettuamme kahdenkymmenen päivän ajan. Jos haluatte vastineeksi rahaa, sitä meillä ei paljoa ole. Mutta uusimmat uutiset voimme teille kertoa, sanoin vaisusti.

Bohemond nojasi leukansa nyrkkiään vasten ja hieroi vapaalla kädellään laihan koiransa kaulaa.

– Mihin tarvitsisin rahojanne? Joka hetki molemmilla puolilla tuon kiroton kaupungin muuria juodaan viiniä minun laskuuni.

Rahanne saatte pitää eivätkä uutisenne kiinnosta minua, hän sanoi ja vaipui takaisin ajatuksiinsa.

Keskustelu oli päättynyt ja Tancred ohjasi meidät ulos teltasta. Hän lähti johdattamaan meitä alas kukkulalta.

– Mistä tulette? hän kysyi.

Hän katsoi Munron valtavaa hevosta, jonka rapainen loimi kertoi matkamme raskaudesta.

– Toulousesta, Munro sanoi.

Hän vilkaisi minua pirullisesti ja nauroi nähdessään hämmästyneen ilmeeni.

– Aseenkantajani Mikael luulee, että pääni on puuta enkä kykene enää oppimaan uusia kieliä. Et kai tosissasi uskonut, että jättäisin kallisarvoisen puupääni kokonaan sinun puheidesi armoille? Pyhä Neitsyt Maria nähköön, vaikka olen ollut monissa taisteluissa, sellaista riskiä en uskaltaisi ottaa.

Tancred katsoi meitä hämmentyneenä.

– Ymmärsinkö oikein, että sinä olet hänen aseenkantajansa? hän kysyi minulta.

– Olen Mikael Canmore ja hän on isäntäni sir David Munro, sanoin hiukan vaivautuneena. – Viime vuonna Pyhän Juudaan päivänä meri sylkäisi meidät Normandian rannikolle ja siitä asti olemme tahtaneet matkaa yhdessä. Munro on isäni henkivartiokaartin ritari, ja hän on opettanut minua ja veljeäni siitä asti, kun olimme kävelemään.

Tancred mutristi huultaan aivan kuin vastaukseni ei olisi ollut hänelle mieleen.

– Mitä teitte Toulosessa? Ja missä on veljesi? hän kysyi ja vilkuili Munroa.

– Seurasimme Toulousen kreivin Raimond Saint-Gillesin kutsua. Hän kokoaa sotajoukkoa valloittaakseen Jerusalemin uskottomilta. Veljeni Malcolm oli ollut Toulosessa, sillä hän oli

menossa Kastiliaan. Saimme tiedon, että hän oli muuttanut mielensä ja suunnannut kohti Jerusalemia, sanoin.

Munro hieraisi partaansa ja katsoi Tancredia päästä jalkoihin.

– Olet vielä nuori poika, ystäväni Tancred, ja siksi uteliaisuutesi on ymmärrettävää. Mutta ehkä sinun silti kannattaisi muistaa, että pyydämme vain yösijaa emmekä sisaresi kättä.

– Röyhkeyttä teiltä ei ainakaan puutu, Tancred sanoi ja huomasi, kuinka hänen korvansa alkoivat punoittaa.

– Olemme matkalla Jumalan pyhittämään sotaan vääräuskoisia vastaan. Mikään muu ei merkitse meille mitään, sanoin.

– Olette ottaneet ristin. Kertokaa siis minulle, kuinka on mahdollista, että kristittyinä olette matkalla tappamaan muita ihmisiä. Eikö jo alkeellisinkin munkki opeta, että tappaminen on ihmisen pahin synti. Niin ainakin minulle opetettiin, Tancred sanoi.

– Kristikunnan viholliset ovat petoja. Olen omin korvin kuullut, kuinka Le Puy'n piispa selitti Hänen Pyhyytensä paavi Urbanuksen sanoja. Tähän asti olemme taistelleet ahneuden ja kunnian tähden toisiamme vastaan ansaiten iänkaikkisen kadotuksen ja kirouksen. Nyt taistelemme vääräuskoisia vastaan eikä heidän lyömisensä suinkaan tuomitse meitä kadotukseen. Taisteluissa kaatuneet ovat marttyyreita ja heitä kohtaa ikuinen kunnia ja kaikkien syntien anteeksianto, toistelin piispa Adhemarin sanoja.

Munro nyökkäsi vakavana ja sanoi:

– Piispa Adhemar selitti asian juuri noin. Mikael on ymmärtänyt kaiken varmasti oikein, sillä hän tietää Jumalan asiat paremmin kuin minä.

– Te tulette ja sanotte minulle, että tappaminen ei enää olisi sikaan synti vaan pikemminkin pyhä teko, Tancred murahti epäuskoisesti ja haroi vaaleita hiuksiaan.

– Niin saarnasi piispa Adhemar ja hän on Jumalan mies, sanoin.

Tancred vaipui ajatuksiinsa. Hänen silmiensä sameus kirkastui aivan kuin hän olisi herännyt syvästä unesta ja askeleensa pidentyivät niin, että saimme kiiruhtaa pysyäksemme hänen perässään.

Saavuimme leirin viimeiseen riviin pystytetyn teltan luo, jonka ympärillä ei näkynyt kaluttuja luita sen paremmin kuin rikottuja viiniruukkujakaan.

– Saatte yösjän teltastani ja kaikki mikä on minun, on myös teidän niin kauan kuin viivytte vieraanani, Tancred sanoi.

– Vihdoinkin, Munro huokaisi tyytyväisenä ja katosi telttään.

Minä jäin ulos ja tuijotin kirvelevin silmin yli hämärtyvän leirin.

– Maailma on käymässä ahtaaksi ja veli lyö surutta veljeään. Vesi seisoo ja happanee ja käy lopulta myrkylliseksi. Petos tekee pesänsä ihmisten sydämiin, sanoin.

Tancred vilkaisi minua ja hieroi leukansa kärkeä.

– Olet ottanut ristin ja silti puhut niin kuin kaikki olisi loppussa. Eikö sydämesi pitäisi olla täynnä iloa? hän kysyi.

– Sydämeni on kiveä eikä kivi voi iloita. Mutta olen nähnyt, kuinka yksinkertainen munkki saarnasi silmät hehkuen Jumalan sanaa ja johdatti seuraajansa kohti Jerusalemiä. Hän oli mies, joka kaatoi saavin ja vesi alkoi jälleen juosta. Seuraan häntä, jotta sydämeni muuttuisi takaisin lihaksi.

Tancred naurahti ja levitteli käsiään.

– Katso ympärillesi. Nämä miehet eivät koskaan lähtisi Jerusalemiin, ellei itse Jeesus Kristus laskeutuisi taivaista heiltä sitä pyytämään.

Hän katsoi tutkivasti kasvojani ja nyökytteli päätään.

– Minusta tuntuu, että olet liikkeellä naisen vuoksi. Olet nuori, jouduit petetyksi ja sen tähden olet matkalla. Näen sen synkästä naamastasi.

Käännyin katsomaan Tancredia kasvot kuumenneina. Muistin Michellen hymyilevät kasvot ja tummat hiukset. Saatoin nähdä hänen suuret silmänsä ja kuulla hänen pehmeän äänensä.

– Hän oli kaunis nainen, kauniimpi kuin aurinko. Mutta minulle hän on kuollut.

– Kuulostat siltä kuin voisit tehdä mitä tahansa hänen vuokseen, Tancred sanoi uteliaana. – Kuka tahansa väliin tulikin, oli varmaan hullu.

Puristin miekkani kahvaa niin, että kotkaksi taottu kädensuojus painoi sormiani.

– Ehkä. Mutta nyt hän on kuollut.

2. LUKU

Heräsin aamuvarhaisella hevosten hirnuntaan ja miesten huutoihin. Olin nähnyt unta, että viruin yhä Toulousessa tyrmässä ja Jumala puhui minulle. Oloni oli unessa kevyt ja tunsin Jumalan suunnattoman hyvyden. Kaikki tämä katosi, kun Tancred syöksi ulos teltasta ja palasi pian kiskomaan palvelijansa Radulphin jalkeille.

– Onko kaupunki vallattu? kysyin unesta vielä sekapäisenä.

– Sitä on turha kuvitella. Veljeni Guillem saapui leiriin. Hän on ommellut ristin olkaansa niin kuin sinäkin. Siitä Bohemond ei kyllä ilahdu, Tancred sanoi ja kiiruhti ulos.

Radulph hieroi ohimoitaan ja vaikersi kuin piiskattu koira. Hän hamusi lavitsansa alta viinikannua mutta huomattuaan sen tyhjäksi parahti ja vaipui takaisin makuulle. Munro nousi kiroilten jalkeille.

– Mitä nyt taas? Eikö täälläkään saa nukkua rauhassa? hän murisi minulle.

En jäänyt kuuntelemaan hänen valitustaan vaan kiirehdin Tancredin perään. Jopa Amalfin kaupungin muureilta tarkkailtiin leiriämme, joka kuhisi kuin muurahaispesä.

Bohemondin teltan ympärillä parveilivat leirin päälliköt kypärät kainalossaan. Kiiruhdin juoksujalkaa Tancredin kannoille ja onnistuin livahtamaan teltaan hänen vanavedessään.

Sisälle oli kerääntynyt niin paljon väkeä, että ilma oli raskas hengittää. Bohemond seisoి pää kumarassa teltan keskelle asetetun tuolin vieressä. Siinä istui mies, joka oli hiukan hänen näköisensä mutta vanhempi. Tancred vastasi kuiskaten uteluuni, että mies oli Roger Borsa, Bohemondin velipuoli.

– Olet siis aivan varma, että tämä uskonnollinen hurmos on saanut valtaansa kaikki ylhäiset Hispaniasta Reininmaahan saakka? Roger kysyi edessään seisovalta mieheltä, joka olisi voinut olla Tancredin kaksoisveli.

– Ylhäiset ja alhaiset. Kaikki ovat liikkeellä, sillä Jumala tahtoo niin. Normandiassa näin autioita kyliä, joiden väki oli lähtenyt kohti Jerusalemiä. Joka kylässä ja kaupungissa ihmiset myyvät omaisuutensa voidakseen lähteä ja lunastaa Jumalalle antamansa lupauksen, Guillem sanoi.

Bohemond naurahti ja puisteli päätään.

– Kelle he myyvät, jos kerran kaikki ovat lähdössä matkaan? Jos joku lähtee ja myy, niin jonkun toisen pitää jäädä ja ostaa, hän sanoi.

Guillem kohautti olkapäitään ja antoi katseensa liukua Bohemondin ohi Roger Borsaan.

– Koko kevään ihmiset ovat olleet levottomia. Eräs munkki on johdattanut suuren joukon tavallista kansaa kohti pohjoista levittääkseen sanaa myös Kölnissä, Wormsissa, Mainzissa ja muissa germaanien kaupungeissa. He vyöryvät kuin hyökyaalto kohti Jerusalemiä, Guillem selitti.

Roger Borsa tuijotti synkeänä jalkojaan.

– Apuliia ei voi myydä eikä sitä voi ottaa mukaan. Jos kaikki lähemme, on turha haaveilla, että sukumme omaisuus säilyisi koskemattomana, hän sanoi.

– Jos armas velipuoleni haluaa pitää kiinni Apuliasta ja kukistaa kapinoivia kaupunkeja, ei kaikei ole kohtuullista vaatia häntä lähtemään Jerusalemiin tyhjän takia, Bohemond sanoi.

Guillem katsoi Roger Borsaa avuton ilme kasvoillaan. Hän odotti tämän sanovan jotakin mutta Roger hymyili eikä edes katsonut häneen.

– Minä lähden veljeni mukaan. Kaikki, jotka niin haluavat, voivat liittyä joukkoihini, Tancred julisti ja syleili Guillemia.

– Ritarin velvollisuus on puolustaa heikkoja ja avuttomia. Eivätkö juuri köyhät pyhiinvaeltajat, joita saraseenit piinaavat, ole avuttomia ja varsinkin heikkoja, kun heillä ei ole muuta asetta kuin vaellussauvansa.

– Puhut kuin hurskas munkki. Haluat lähteä, koska siten saat tappaa mielin määrin turkkilaisia eikä kukaan uhkaile sinua kirkonkirouksella, Roger Borsa murautti. – Mutta avuton olen minäkin, jos jokainen sukuni mies tekee mielensä mukaan ja lähtee matkoihinsa. Amalfin kaupungin varusväki tuskin aukaisee porttejaan, vaikka rukoilisin kyynelsilmin muurien edessä.

Tancred puristi veljeään hartioista ja kääntyi teltaan kokoon-tuneiden miesten puoleen.

– Mitä voitamme täällä tappaessamme kristittyjä veljiämme? Palkkioksi saamme vain ikuisen synnin ja kadotuksen. Eikö vääräuskoisten jumalanpilkkajien rankaiseminen ole jokaisen ritarin velvollisuus? hän huudahti.

Miehet alkoivat supista keskenään ja pian ympärilläni oli sellainen puheensorina, ettei kenenkään sanoista saanut selvää. Huomasin, että sama kuume, jonka olin nähnyt leviävän Toulousessa, levisi täälläkin ruton lailla. Roger Borsa nojasi päätään käsiinsä ja tuijotti sitkeästi jalkojaan. Bohemond sen sijaan yritti kuulla, mitä kukin sanoi ja käänteli päätään puolelta toiselle.

– Hiljaa! hän karjaisi.

Puheensorina katkesi kuin veitsellä leikaten. Bohemond tuijotti pistävästi väkijoukkoa.

– Miksi kokoonnutte teltaani huutamaan kuin torikauppiat? Kuinka luulette valloittavanne Jerusalemin turkkilaisilta, kun ette kykene voittamaan edes Amalfia muutamalta koronkiskurilta? Painukaa ulos miettimään sitä ja jättäkää minut rauhaan!

Kukaan ei sanonut poikkipuolista sanaa ja pian teltassa ei ollut enää muita kuin Hautevillein suku ja minä.

– Risti. Nyt haluatte ommella olkaanne ristin? Mitä seuraa vaksi? Bohemond ärähti. – Siivet selkäänne, vai?

Guillem nuoleskeli huuliaan ja katsoi anovasti Tancredia.

– Olethan kuullut, eno hyvä, että itse paavi Urbanus kehotti meitä pyhään sotaan. Mitä voisimme siinä menettää? Tancred sanoi.

– Mitä sinä voisitkaan menettää, kun et mitään omista, Roger Borsa tuhahti.

Hän hieroi paksuja huuliaan ja naulitsi katseensa minuun.

– Onko tuo maankiertäjä joku hurmioituneista ystävistäsi? Hän kysyi Guillemilta.

Tunsin, kuinka kasvoni kalpenivat. Ennen kuin ehdin sanoa mitään harkitsematonta, Tancred puuttui puheeseen.

– Hän on Mikael Canmore. Hän saapui eilen Toulousesta isäntänsä kanssa. He ovat pyhiinvaeltajia ja vieraitani.

Guillem katsoi minua kiinnostuneena.

– Toulousesta? Tapasitko kreivi Raimondin? hän kysyi.

– Olin hänen kirjurinsa Fulcherin apulaisena jonkun aikaa talven pimeimpinä kuukausina, sanoin.

– Onko Raimond mukana tässä hullutuksessa? Bohemond uteli.

– Kyllä. Koko talven hän hankki niin miehiä kuin tarvikkeitakin. Hänen rullissaan on puuseppiä, aseseppiä ja kaivosmiehiä. Hän on koonnut matkan kuluja varten mittavan sotakassan.

– Kreivi kirjoitti Sisiliaan sedällemme ja pyysi Hautevillein tukea. Setä katsoi parhaaksi, että pysymme erossa koko hankkeesta, Roger Borsa sanoi kyllästyneenä.

– Puuseppiä rakentamaan heittokoneita ja muurinmurtajia. Seppiä takomaan miekkoja ja rengaspaitoja. Kaivosmiehiä kaivamaan tunneleita muurien alle. Miehiä murskaamaan vihollisen kalloja. Kirjeitä liittolaisille. Raimond tietää kuinka sotaa käydään, Bohemond sanoi ihailua äänessään. – Miksi kukaan sukulaisistani ei ole kertonut minulle tästä mitään? hän kysyi.

– Etkö ole saanut tarpeeksesi Lyydiasta? Eikö basileus Aleksios nöyryyttänyt sinua kylliksi, Roger Borsa tuhahti. – Sitä paitsi Apulian kapinoitten kukistaminen vaatii kaikki voimamme. Meidän on toimittava yhdessä.

Bohemond käänsi selkensä Roger Borsalle ja katsoi minua suoraan silmiin.

– Mikael, arkkienkeli. Etkö eilen sanonut taistelevasi Jumalan armeijassa? Jumala on lähettänyt tämän miehen luokseni! hän huudahti ja hymyili vinosti.

Roger Borsa nousi kiivaasti jaloilleen ja tarttui Bohemondia käsivarresta.

– Arvaan ajatuksesi, veljeni, ja kehotan sinua puolustamaan sukumme etua. Siksi en halua kuulla enää sanaakaan tästä hullutuksesta ja kiellän teitä puhumasta siitä kenellekään! hän ärähti.

Bohemond katsoi Roger Borsaa korkeuksistaan. Hän laski suuren kätensä tämän käsivarrelle ja hymyili vaisusti. Roger Borsa ravisti hänen kätensä pois, vilkaisi vielä meitä ja marssi kiivain askelin ulos teltasta.

– Ennemmin tai myöhemmin minun on tapettava hänet. Suvulla voi olla vain yksi pää, Bohemond sanoi kylmästi.

Hän istui Roger Borsan vapaaksi jättämään tuoliin ja jostakin teltan varjoista hänen laikukas koiransa syöksähti hänen syliinsä.